

Handläggare:
Monika Lind
Telefon:
08 508 18 122

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2013-12-17

Livsbingelser för kvinnor över 65 år

Svar på skrivelse från (MP) och (V)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen från miljöpartiet och vänsterpartiet om livsbingelser för kvinnor över 65 år.

Steinunn Á Håkansson
stadsdelsdirektör

Päivi Kabran
avdelningschef

Sammanfattning

I en skrivelse till stadsdelsnämnden har miljöpartiet och vänsterpartiet lyft frågor om äldre kvinnors upplevelse av otrygghet i Farsta jämfört med Skarpnäck och Enskede-Årsta-Vantör.

I dag finns i alla tre stadsdelsområdena en förebyggande verksamhet i stadsdelsnämndens regi. Förvaltningen refererar aktuella undersökningar och konstaterar att det krävs fördjupad forskning för att förstå orsakerna till att äldre kvinnor ofta inte vågar gå ut på kvällarna.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för äldre i samråd med förvaltningens säkerhetsstrateg och kultursamordnare.

Bakgrund och skrivelsens innehåll

Vid stadsdelsnämndens sammanträde den 24 oktober i år lämnade miljöpartiet och vänsterpartiet in en skrivelse om äldre kvinnors livsbetingelser. Samma skrivelse har även lämnats till stadsdelsnämnderna i Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck.

Partierna hänvisar till en nyligen publicerad rapport från Äldrecentrum, *Äldre personers hälsa och livssituation* (se bilaga 2). Utifrån rapporten ställer partierna frågor inom fem områden. Frågorna och förvaltningens svar redovisas i det följande.

Förvaltningens synpunkter och förslag

1. Vilka orsaker finns till det anmärkningsvärda att cirka 25 procent av stadsdelsområdenas kvinnor över 65 år inte vågar gå ut när det är mörkt?

Förvaltningen har tagit del av några aktuella undersökningar av upplevd otrygghet och rädsla för att gå ut när det är mörkt. Orsakerna studeras inte direkt. Istället beskrivs samband mellan upplevd otrygghet och andra faktorer, som till exempel ålder, kön och socioekonomisk bakgrund.

Den mest relevanta studien redovisas i den rapport som partierna refererar till. Rapporten bygger på data från Stockholms läns folkhälsoenkät från 2010. Några grupper beskrivs som särskilt otrygga och rädda för att gå ut:

- Kvinnor i de äldsta åldersgrupperna
- Låg- och mellaninkomsttagare
- Ensamboende

En annan grupp som ofta refereras till som mer otrygg än andra är personer med utländsk bakgrund. En felkälla i många undersökningar är att utrikes födda betraktas som en homogen grupp. Äldrecentrums analyser visar att det finns stora variationer mellan personer födda i olika delar av världen.

Farsta beskrivs som ett av de stadsdelsområden där särskilt många kvinnor avstår från att gå ut för att de är rädda. Äldrecentrum hittar ingen tydlig förklaring till det. Skillnaden mellan bland annat Farsta och ett genomsnittligt stadsdelsområde kvarstår även om man tar hänsyn till ålder, socioekonomisk status och andel ensamboende. Förvaltningen hoppas att resultaten ger anledning till fortsatt forskning på området.

Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning¹ och Stockholms stads årliga enkäter till medborgarna² ger också underlag för fortsatta studier av orsakerna till att äldre kvinnor är rädda för att gå ut.

Problemet med båda dessa undersökningar är att den inte omfattar den allra äldsta åldersgruppen, personer 80 år och äldre. För Farstas del innebär det att fyra av tio personer över 65 år inte kommer till tals i undersökningarna.

Sammanfattningsvis menar förvaltningen att det krävs fördjupad forskning för att svara på frågan om varför äldre kvinnor i så stor utsträckning inte vågar gå ut när det är mörkt. Samtidigt anser förvaltningen att också den äldsta åldersgruppen bör inkluderas i alla trygghetsmätningar på nationell och kommunal nivå.

2. Varför är det så markanta skillnader mellan stadsdelsområdena när det gäller oro och ångest hos äldre kvinnor?

Resultaten visar att äldre i Farsta och Skarpnäck upplever oro och ångest i högre utsträckning än i Enskede-Årsta-Vantör.

Äldrecentrums analys visar att vissa skillnader mellan områden förklaras av köns- och åldersammansättningen. I princip alla skillnader förklaras om man också tar hänsyn till inkomst och födelseland.

Svaret på frågan skulle därmed vara skillnader i köns- och ålderssammansättning, inkomstnivå och födelseland. En fördjupad analys av situationen i respektive område krävs för att ge svar på vilka av dessa faktorer som är avgörande för den höga andelen äldre med upplevd oro och ångest i just Farsta och Skarpnäck.

---

¹ Nationella trygghetsundersökningen (NTU)

² Stockholms stads medborgarundersökningar

3. Vilka trygghetskapande åtgärder skulle kunna minska rädslan för att gå ut kvällstid?

Äldrecentrums rapport lyfter fram några faktorer som ökar tryggheten för äldre personer:

- Att vara igenkänd och känna igen sina grannar.
- Att det finns naturliga skäl att mötas, att det händer något mellan människor.
- Att man träffas kring gemensamma frågor om områdets skötsel.
- Att det finns mötesplatser.

Förvaltningen arbetar aktivt med att skapa naturliga träffpunkter genom äldreomsorgens förebyggande arbete. Verksamheten har vuxit fram på senare år med aktivitetshuset Tuben som nav. De olika aktiviteterna är mycket välbesökta. Genom att erbjuda en lättillgänglig mötesplats för äldre blir aktivitetshuset en god kontaktyta och möjlighet att träffa andra äldre i området.

Det brottsförebyggande arbetet i Farsta är inne i ett utvecklingsskede. Farstas lokala brottsförebyggande råd (BRÅ) har tagit fram en aktivitetsplan³ med konkreta åtgärder 2013-2014.

I två arbetsgrupper samarbetar förvaltning, närpolis, bostadsbolag, vaktbolag och andra aktivt. Den ena gruppen har fokus på missbrukare. Den andra verkar för ett tryggare centrum. 2014 ska arbetet ha lett fram till konkreta åtgärder. Syftet är att minska brottsligheten och öka tryggheten i Farsta.

Lokala BRÅ genomför informationsdagar där bland annat närpolisen och brandförsvaret medverkar. Årets tema var Trygg i Farsta. Flera av bostadsbolagen informerade om vad de gör för att skapa tryggare bostadsområden.

Trygghetsmöten genomförs årligen i en utvald stadsdel. Det senaste mötet hölls i Farsta centrum. Olika funktioner inom förvaltningen, närpolis och fastighetsbolag samverkar. Årets möte resulterade i bättre belysning på flera ställen i Farsta centrum. I stadens medborgarundersökning har andelen som är nöjd med

---

³ Trygghet i Farsta, Minskad brottslighet och ökad trygghet i Farsta, Åtgärdsplan 2013-2014

belysningen i Farsta nu ökat, efter att ha minskat mellan åren 2011 och 2012.

Farsta har också en omfattande fritidsverksamhet som bidrar till att ungdomar har en meningsfull fritid. Indirekt ökar det också tryggheten för äldre. Förvaltningens preventionssamordnare samarbetar med närpolisen med olika förebyggande insatser.

4. Ska de äldres egna organisationer i områdena ges mer stöd så att de i sin tur kan arbeta med livskvalitetshöjande aktiviteter?

Förvaltningen har ett väl utvecklat samarbete med pensionärsorganisationerna. Många av de aktiviteter som erbjuds på Tuben arrangeras i samarbete med frivilligorganisationer. För äldre i Farsta innebär det aktiviteter veckans alla dagar. Några exempel är gymnastik, film, skapande verkstad och qi gong.

Pensionärsföreningarna får varje år ett visst ekonomiskt stöd genom nämndens föreningsbidrag. Stödets omfattning fastställs i nämndens budget. Inom föreningsbidraget finns bland annat ett verksamhetsbidrag som kan sökas av föreningar som bedriver en regelbunden verksamhet för äldre eller för personer med funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa, missbruk eller socialt utanförskap.

Nämndens pensionärsråd brukar påpeka att med ett högre ekonomiskt bidrag och även stöd i form av billiga lokaler för sin verksamhet skulle pensionärsföreningarna kunna bedriva en mer omfattande social verksamhet.

5. Vilka är Enskede-Årsta-Vantörs framgångsfaktorer när det gäller oro och ångest jämfört med Skarpnäck och Farsta – vad kan vi lära av varandra?

Äldrecentrums analyser visar att skillnader mellan stadsdelsområden när det gäller upplevd oro och ångest kan förklaras av befolkningssammansättningen. Däremot finns skillnader när det gäller upplevd otrygghet som forskarna inte hittat någon förklaring till.

I Skarpnäck finns bland annat en intressant brottsförebyggande verksamhet för ungdomar. I den senast redovisade medborgar-

undersökningen har andelen som känner sig trygg med att gå hem ensam på kvällen ökat med fem procentenheter i Skarpnäck, jämfört med förra året. Jämfört med Farsta är det tio procentenheter fler som känner sig trygga i Skarpnäck.

Enskede-Årsta-Vantör har åtta träffpunkter för äldre i sitt område. De lyfts fram som ett exempel på utvecklingsarbete och följs upp av Äldrecentrum. Enligt uppföljningen är det en utmaning att underlätta för de som har svårt att ta sig till träffpunkten utan ledsagning.

I Farsta finns Aktivitetshuset Tuben som en viktig mötesplats för stadsdelsområdets äldre. Huset är valt för att det ligger mycket lättillgängligt i Farsta centrum, med allmänna kommunikationer för en stor del av de äldre i hela området. Också här är det en utmaning att underlätta för alla som behöver hjälp att ta sig till det rika utbud av aktiviteter som erbjuds.

Förvaltningen menar att vi har mycket att lära av varandra och ser fram emot ett fortsatt erfarenhetsutbyte mellan förvaltningarna. Äldreomsorgscheferna träffas regelbundet och utbyter erfarenheter. Regionen har ett väl fungerande anhörigstöd som har utvecklats i samarbete mellan de tre förvaltningarna.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bilagor

1. Skrivelse från (MP) och (V) om livsbetingelser för kvinnor över 65 år
2. Rapport 2012:8 från Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum: Äldre personers hälsa och livssituation